

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

10. mai 2021

Høringsinnspill fra NIBIO

Endringer i naturmangfoldloven og ny forskrift om kontroll med utnytting i Norge av genetisk materiale med opprinnelse i andre land og tradisjonell kunnskap knyttet til utnytting av slikt materiale, og endringer i enkelte andre forskrifter

Ref: Klima- og miljødepartementet brev datert 22. mars 2021 (ref 21/250-)

Innspill gitt til følgende web-portal: <https://www.regjeringen.no/id2837079/>

NIBIO takker for muligheten til å gi et høringssvar angående foreslåtte endringer i naturmangfoldlovens § 60 og forslag til ny forskrift om kontroll med utnytting i Norge av genetisk materiale med opprinnelse i andre land og tradisjonell kunnskap knyttet til utnytting av slikt materiale.

NIBIOs høringssvar er utarbeidet av Kjersti Bakkebø Fjellstad (seniorrådgiver Norsk genressurscenter, Divisjon Kart og Statistikk), Nina Sæther (Fagleder, Norsk genressurscenter, Divisjon Kart og Statistikk) og Mari Mette Tollefsrud (forsker, avdeling Skogsgenetikk og Biomangfold, Divisjon Skog og Utmark og leder i Kontrollutvalget for frøforsyningen til skogbruket).

NIBIOs hovedprioritet er å sikre forskning, utvikling og bærekraftig forvaltning på genressursområdet, herunder å sikre klare retningslinjer og ansvarsfordeling med hensyn til arbeid som omfatter utenlandsk genetisk materiale. Eventuelle uklarheter og uforholdsmessig arbeidskrevende prosedyrer i lovverket kan gjøre forskerne og utviklerne, samt forvaltere usikre og vil kunne være hemmende for forskning, produktutvikling og næring. Høringssvaret nedenfor er særlig sett fra synsvinkelen til Norsk genressurscenter og Kontrollutvalget for frøforsyningen til skogbruket.

Om forslaget

I den eksisterende § 60 foreligger det allerede krav til tilgjengelig dokumentasjon for innføring av genetisk materiale til Norge. Vi tolker formålet med innføringen av en ny forskrift etter § 60 dithen at en ønsker å lage et system for innrapportering av de opplysningene som allerede etterspørres i § 60. I tillegg kommer det inn et tilleggskrav til opplysninger om eventuelle gjensidig avtalte vilkår der dette er relevant (foreslås lagt til i § 60) Hvis materialet er hentet fra et land som ikke stiller krav om samtykke eller fordelsdeling for tilgang, skal det opplyses om dette.

Ordlyden i forslaget til ny forskrift går lenger i å kreve dokumentasjon enn det som dekkes av dagens § 60. Forslaget ønsker å ivareta krav i Nagoyaprotokollen om effektiv oversikt over utnyttingen i Norge av utenlandsk genetisk materiale, inkludert oversikt over ethvert stadium av forskning samt kommersialisering, systemer for formidling til kompetent nasjonal myndighet og videre til en internasjonal informasjonsutvekslingsmekanisme. Innføring av utenlandsk materiale til bevaring i Norge er derimot ikke omfattet av forslaget. I Norge er det Miljødirektoratet som er tiltenkt rollen som kompetent nasjonal myndighet (De er også delegert myndighet til å føre tilsyn etter naturmangfoldlovens § 63).

Våre synspunkter

Vi forstår betydningen av at norsk lovverk må være i tråd med internasjonalt regelverk, herunder Nagoyaprotokollens formål om tilgang og fordeling, samtidig er det viktig at det som foreslås både er hensiktsmessig og gjennomførbart for norske forhold og har en tydelig form.

Definisjoner og avklaringer

Vi vil starte med å påpeke viktigheten av tydelige definisjoner og avklaringer på hva lovverket omfatter, samt god informasjon om konsekvensene av dette for den enkelte. Begrepet «utnytting av genetisk materiale» er sentralt i utkastet til ny forskrift. Slik «utnytting» er i høringsnotatet definert som «*forskning på og utvikling av genetisk materiale, herunder enhver måte å tilegne seg den faktiske eller potensielle verdien av genetisk materiale, dets molekylære strukturer og bruk av informasjonen i disse*» og videre at dette gjelder «*med sikte på å utvikle et produkt*». Men denne ordlyden er ikke nedfelt og definert, verken i loven eller i forslaget til forskrift.

Vi ber om en tydeliggjøring av hva som ligger i begrepet «utnytting av genetisk materiale» og tilsvarende, hva er et «produkt» i denne sammenhengen? Er bruk av ordet «utnytting» sidestilt med tidligere definisjoner av ordet bioprospektering = *formålsrettede aktiviteter, systematisk leting, innsamling av biologisk materiale og identifisering av interessante og bioaktive forbindelser eller gener i organismer, med potensial for utnytting*? Vi tolker forskriftsforslaget som at direkte bruk av det biologiske materialet/den genetiske ressursen, eksempelvis ved en skogeiers import av frø for å plante skog i Norge eller import av dyresæd til inseminering for produksjon, ikke er omfattet. Dette mener vi er en fornuftig avgrensning. Videre mener vi at også ordet «produkt» bør defineres slik det skal forstås i denne sammenhengen. Disse definisjonene, samt unntak for direkte bruk, mener vi bør spesifiseres tydelig i loven eller i forskriften. Det er kanskje hensiktsmessig å få disse viktige avklaringene plassert sammen med de øvrige definisjonene i Naturmangfoldlovens §3?

Videre vil vi peke på at det innenfor genressursområdet vil kunne være en glidende overgang mellom direkte bruk av genressursen (en kjøper et frø som får utvikle seg til en plante) og ren foredling/avl. Regnes for eksempel et *utvalg gjort etter kun en generasjon, hvor en velger ut de beste genotypene basert på et sett kriterier (klimatilpasning, vekst, form, etc)* som «utnytting med sikte på å utvikle et produkt»? For eksempel i juletrenæringen høstet det frø fra amerikansk fjelledelgran som står i skogen i dag til juletre dyrking. Hvis man høster frø fra et utvalg av disse trærne – blir dette ansett for å være et produkt basert på utenlandske genetiske ressurser som må innrapporteres?

Det er viktig at lovverket er tydelig på hva som omfattes, og hva som ikke omfattes. Både for å hindre usikkerhet, og for å hindre at lovverket gjør det vanskelig å drive næring.

Prosedyrer og informasjonsansvar

De foreslåtte endringene med hensyn til *meldeplikt* for utnytttere av utenlandsk genetisk materiale i Norge vil medføre en ny og ekstra arbeidsbyrde. Det er derfor viktig at det sørges for tilstrekkelig informasjon og påminnelser om plikter som følger av lovverket. Det spesifiseres i høringsnotatet at det legges opp til en lite arbeidskrevende prosedyre for innrapportering av opplysninger. Det er et godt utgangspunkt. Men sjekkpunkter for å sikre at opplysningsplikten overholdes er slik vi ser det ikke klart nok definert. I forslaget er dette beskrevet slik: «erklæringer om oppfyllelse av opplysningskrav gis der forskningsstøtte mottas («tidligst gjøres når første utbetaling av forskningsmidler er mottatt og materialet eller kunnskapen er innhentet, og senest når prosjektet avsluttes») eller ved ferdig utvikling av et produkt». Kravene her må være så konkrete og tydelige som mulig, for å hindre usikkerhet.

Vi mener videre at også mottager av disse opplysningene, i dette tilfellet Miljødirektoratet, bør ha et definert informasjonsansvar, som bør sidestilles med utnytters plikt til å innrapportere. Det bør i så måte være mottagers oppgave å sørge for gode systemer og opplysninger om meldeplikten,

inkludert hvordan og når den skal gjennomføres. Det må beskrives tydeligere når meldeplikten slår inn, og hvordan sikre at utnytter har tilstrekkelig informasjon om denne. Miljødirektoratets ansvar på dette punktet må konkretiseres. I og med at det er Miljødirektoratet som tilføres ressurser for å etterleve kravene i nytt lovverk, bør en større del av ansvaret ligge hos dem for å innhente disse opplysningene, herunder å sørge for tilstrekkelig informasjon til aktuelle instanser og aktører. Dette kunne blant annet gjøres gjennom en standardformulering fra Forskningsrådet eller andre finansieringskilder til forskning. Vårt forslag til ordlyd i forskrift: «De som utlyser forskningsmidler som omfatter utnytting av genressurser, må ved utlysningen gjøre oppmerksom på kravet om dokumentering og innrapportering av importert genetisk materiale.»

I forslaget til ny forskrift skal meldeplikten gjelde for alle land vi henter materiale fra, også fra de som ikke har restriksjoner for bruk av hjemlig genetisk materiale i sin ABS-lovgivning (slik som våre naboland og mange land i Europa). Vi ønsker å stille spørsmål ved hvor hensiktsmessig det er at også dette materialet skal rapporteres inn, all den tid det ikke stilles krav om samtykke eller fordelsdeling fra opprinnelseslandet. Særlig for import av genetisk materiale til landbruksformål, og særlig for skogsektoren, vil størsteparten av importen være fra slike land. Vi mener at import fra slike land bør unntas.

Vi ser at genetisk materiale som omfattes av Plantetraktaten er unntatt fra loven, samt at offisielle dokumenter (som OECD-sertifikat for skogregenetiske ressurser) ivaretar kravene til overenstemmelsessertifikater. Det er fint at dette forenkler innrapporteringen. Det er imidlertid verdt å merke seg at det finnes en del materialer det ikke utstedes OECD sertifikater for, blant annet juletre materialer fra Georgia og noen arter fra Danmark. Dette gjør at arbeidsbyrden for utnytttere av slikt materiale vil være større.

Med vennlig hilsen

For NIBIO,

Per Stålnacke

Forskningsdirektør NIBIO